

DOReMi

Mededelingenblad van het
Christelijk Gemengd Koor
"CANTAMUS"

jaargang 41 maart 2020

Redactie: **Lidy van der Lichte**

doremi@cantamus.nl

In dit nummer o.a.:

- *Lege lente*
- *Requiem Fauré*
- *Woordzoeker*
- *... en nog veel meer*

Lege lente

Levenloze straten, Grote Markt verlaten
de stad verroert geen vin
het lijkt wel of hij is gaan slapen
net als wij, de adem in

terrassen leeg, de kroegen dicht
we blijven liever thuis
daar wachten we op beter nieuws
gekluisterd aan de buis

een beetje of het oorlog is
zegt mijn buurman vanaf zijn balkon
dezelfde onbestemde sfeer
dezelfde stille zon

de tijd lijkt wel van elastiek
maar schrijdt met reuzenschreden
dat wat ik vandaag vroeger noem
is pas een maand geleden

wat mag er nog? wat mag er niet?
wie weet het echt? wie zegt maar wat?
duurt het een lege lente lang?
wie lacht erom, wie is er bang?

de Bavo slaat, zegt: het komt goed
al weet niemand nog wanneer
je weer mag zeuren over het weer
en alles wat er niet toe doet

levenloze straten, Grote Markt verlaten
Haarlem verroert geen vin
maar onder die klamme, stille deken
klópt het, binnenin

Willemien Spook
Stadsdichter van Haarlem

Van de redactie

Beste koorleden,

Deze DoReMi ziet er anders uit dan u gewend bent. Dat kán niet anders in deze onzekere tijd. We hebben er bijvoorbeeld voor gekozen géén agenda te plaatsen. Ook het koffierooster is maar even achterwege gelaten. De berichten van wat wel en niet kan, volgen elkaar zo snel op dat het op dit moment onmogelijk is een agenda actueel te houden. Annelies schrijft over het concert waarvan uiterst onzeker is of het op 3 mei door kan gaan.

Op de achtergrond houdt het bestuur regelmatig overleg, per mail en per telefoon. Wij maken plannen, stellen ze bij, verwerpen ze. Maken nieuwe plannen en zo blijven we lekker bezig.

Op de pagina hiernaast staat het gedicht “Lege lente” van de stadsdichter van Haarlem. Nu is het altijd gevaarlijk om zoiets zomaar te plaatsen, maar Rob heeft Willemien Spook gemaïld en zij antwoordde: *“Wat een mooi idee! Natuurlijk vind ik dat goed! Ik zing zelf ook in een koor en moet de samenzang nu ook missen. Geweldig dat jullie een maandblad hebben!”*

Het verhaal achter het Requiem van Fauré zetten we er toch maar in, wordt het niet op 3 mei uitgevoerd, dan toch een andere keer. Enne... u heeft nu alle tijd om zo'n lang verhaal te lezen! De vertaling hebben wij in juli 2019 al gepubliceerd. Mocht u deze niet meer hebben, dan kunt u zich bij mij melden; ik stuur u de vertaling dan per mail toe.

Als extraatje krijgt u een woordzoeker voorgeschoteld. Er valt geen prijs mee te winnen maar het is weer even vertier.

Deze keer krijgt u geen papieren DoReMi, maar deze wordt uitsluitend digitaal naar alle leden en projectleden gestuurd. Verder houden wij u bij belangrijk nieuws op de hoogte via de Bestuurs flits.

Hartelijke groet,

Lidy

Zingen in tijden van corona

Wat een gekke situatie hebben we op het ogenblik; we willen heel graag repeteren en een concert geven maar we mogen niet. Natuurlijk houden wij ons aan de richtlijnen want de gezondheid van onze leden en Una komt op de eerste plaats. Hoe het verder gaat is koffiedik kijken. Mocht de situatie snel weer veranderen en zouden

we ergens in april weer kunnen repeteren, dan is er al een voorstel van Una om dan twee keer per week te oefenen, op dinsdag- en donderdagavond. Zo kunnen we de verloren tijd inhalen.

Als dit echter niet zo is, zullen we proberen om het concert te verplaatsen, misschien kunnen we gaan kijken of we rond 2 november iets kunnen organiseren. Komt tijd, komt raad.

Cantoria, Luca Della Robbia

In de tussentijd kunnen we natuurlijk onze mooie oefenbestanden gebruiken die op de website staan, dat zal zeker helpen om bij te blijven. Zelf vul ik mijn tijd onder andere met het communiceren per mail met de bestuursleden. We hebben nog heel wat te melden met z'n allen 😊.

Hier een paar ideeën om de tijd van afwachten te overbruggen, misschien vinden jullie ze ook leuk; ik doe al jaren elke dag een online test: *Beter Engels*. Op dezelfde website zijn ook de versies *Beter Spellen*, *Rekenen*, *Spaans*, *Duits* en *Frans* en *Beter Bijbel*. <https://www.beterbijbel.nl>

Iedere dag gratis via e-mail of app vier korte vragen waarmee je je kennis test en vergroot. Je kunt zelf kiezen op welk niveau je meedoet. Als je wilt, doe je op drie niveaus mee. Wie weet vinden jullie het leuk om eens uit te proberen.

Een andere website met veel informatie en oefenmateriaal is <https://schoolmuziekonline.nl>

Je vindt er bijvoorbeeld notenschrift oefenen, instrumenten herkennen en **solfège**. Dit laatste is de training van het muzikale gehoor door middel van een muzikale zangoefening, waarbij de melodie gezongen wordt zonder de tekst en met gebruikmaking van alleen de namen van de noten.

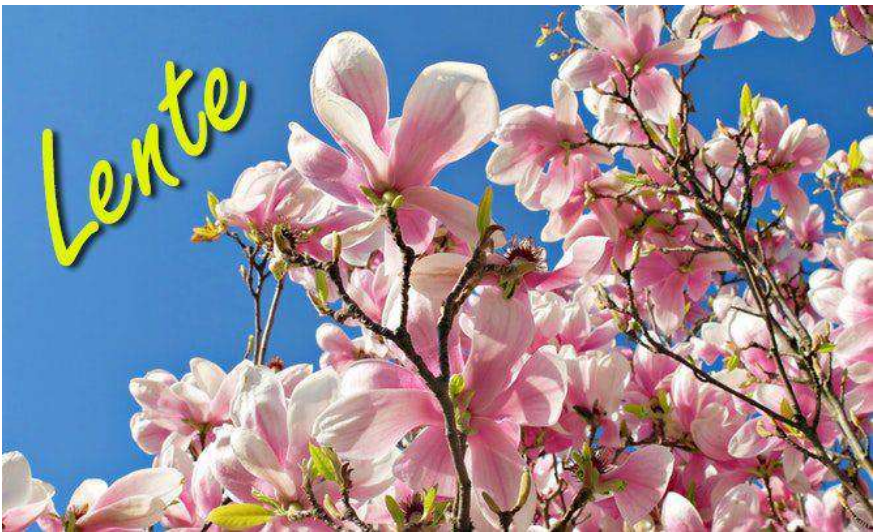
Het doel van deze oefening is het muzikale gehoor te vergroten en tevens door zonder voorstudie van het blad te zingen de trefzekerheid te verhogen met betrekking tot ritme en melodie.

Ik hoop natuurlijk dat we elkaar snel weer kunnen ontmoeten en verdergaan waar we zijn gestopt met repeteren.

Als je gezond bent heb je duizend wensen, als je ziek bent heb je maar één wens!

Een hartelijke groet,

Annelies

Van de schrijvert

Ineens is het allemaal zo anders. De kinderen en kleinkinderen mijden je. Bellen wel om je, goed bedoeld, aan te raden toch maar vooral uit hun buurt te blijven. Je denkt aan een smoes.

Je begrijpt het, ik zit in de risicogroep. Was ik vorige maand nog dé aangewezen persoon om de kinderen op te vangen, nu mag het effe niet. Lekker rustig? Nee. Je wordt er een beetje verdrietig van. Zit van schrik naar alle burens te zwaaien zo van... ik ben er nog hoor! Kijkt beschaamd om je heen als je een kuchje weg wilt werken. En dan de teevee. Je hoort niet anders.

Bij het koor ook. Ineens kunnen we niet meer gezellig bij elkaar vergaderen en via de mail is het een gedoe. Je overlapt elkaar en er ontstaan misverstanden. Telefoon? Kan, maar je bereikt er maar een tegelijk mee.

Maar waar gaat het dan eigenlijk over? Over concerten die misschien niet door mogen gaan. Voor ons belangrijk, maar anderen halen hun schouders er over op. Gezond blijven is belangrijker. Dit waren dus deze keer mijn klaagliederen.

Maar nu hebben we wel tijd om weer eens aan de schoonmaak te gaan. Weet je wel, zoals vroeger. Alles naar buiten en boenen. Gordijnen aan de lijn, stromatras opnieuw verversen (?), pot boenwas op tafel, of we gaan een boek schrijven of iets wat kleiner is. Dat dan maar.

Weet je, als er bepaalde omstandigheden zijn ga ik dichten. “Hoe erger hoe Dichter” Dit is er van gekomen:

Onrustbarend is vandaag de dag
Dat je geen hand meer geven mag
Ook knuffelen is niet goed voor jou
En snuffelen doen we in de mouw

Want we werken voorlopig met ellebogen.
Wat eerst verkeerd was wordt nu gedogen
We hopen dat wat nu wordt afgesteld
Straks weer in volle glorie wordt hersteld.

Want laten we maar eerlijk wezen;
Een warme handdruk, een arm om je heen
Ogen om in te lezen, een kus op je wang
Zonder dat alles maakt het ons bijna bang.

Maar, straks doen we met die ellebogen
Weer "ouwe jongens krentenbrood"
Begroeten elkaar weer met de handen
Dan is Corona wereldwijd hopelijk dood.

Dan drinken we een glas, doen we een plas
En is alles weer zoals het was

Anneke.

Lief kasboek,

Jij, als computerbewoner, was al langer gewend aan virussen. En wij, als wereldburgers, ook al lang aan computervirussen. En daar namen we ook onze voorzorgsmaatregelen al.

Nu zijn wij ook opeens geconfronteerd met de gevolgen van een mensen-virus. En daar moeten we nu ook voorzorgsmaatregelen voor in acht nemen. Zoveel mogelijk thuis blijven, zeker als je verkouden bent en als je dan naar buiten moet, afstand houden van elkaar. Daar zijn we niet aan gewend en raken we behoorlijk van ontregeld.

Allerlei activiteiten liggen stil en dat is nodig, maar ook erg wennen. Geen koorrepetities, geen vrijwilligersactiviteiten, geen bezoeken meer aan mensen waar we eigenlijk zo graag op bezoek zouden willen gaan. Vooral dat laatste is erg ingrijpend en moeilijk. Sterkte voor iedereen die daarmee geconfronteerd wordt!

Zingen kunnen we nog wel, maar dan alleen thuis. Achter de computer met de oefenbestanden op onze website doe ik zo af en toe nog wel even een poging. Maar dat is toch niet echt wat je wilt als koorlid. Ik mis de stemmen van de anderen om mij heen en de aanwijzingen van Una. Maar helaas, voorlopig moet het maar even op deze manier.

En dan die opeens lege donderdagavond. Als er geen repetitie is, omdat we vakantie hebben, dan denk ik "fijn zo'n vrije avond". Nu is dat toch wel even anders, gewoon helemaal niet fijn.

De vrije tijd nu maar vullen met mijn andere hobby. Kun je je nog herinneren dat ik je vertelde over de quilt waar ik mee bezig was? Ter herinnering even een stukje uit de DoReMi van januari 2017:

O ja, en weet je nog dat ik vorig jaar vertelde over de "challenge", het quiltproject waarbij je elke dag één patroon kreeg, zodat je aan het einde van het jaar een complete quilt hebt. Nou dat is gelukt! Op 30 december heb ik het laatste blokje gemaakt en was de quilt compleet. Nou nog "even" afmaken, dat wil zeggen eerst voorzien van een achterkant en tusservoering en dan de hele deken doorstikken. Voor een deel ga ik dat met de hand doen, dat is de uitdaging voor dit jaar.

Let vooral op die laatste woorden “**dit jaar**”. Dat was dus 2017! Intussen is het 2020 en weet je wat? Die uitdaging is er nog steeds. Het was ook wel erg optimistisch om te denken dat ik in één jaar die klus zou klaren. Het heeft ook een tijdje stil gelegen, had er even niet zoveel zin meer in.

Maar nu, met al die onverwachte vrijetijd, ben ik weer volop aan de slag. En mijn huisgenote Nour, geniet hier volop van.

Of ons concert straks door kan gaan? Ik denk eerlijk gezegd niet dat de maatregelen die nu gelden op korte termijn tijd worden opgeheven. Officieel weten we natuurlijk nog niets, maar.....

Gek dat in deze omstandigheden de financiën toch ook wel een beetje naar de achtergrond verdwijnen. Daar gaan we ons straks wel weer druk om maken.

Het belangrijkste op dit moment is, dat we ons aan de adviezen houden om zo anderen niet in gevaar te brengen.

Voor iedereen die dit leest: ik mis jullie, sterkte, zorg goed voor jezelf en, nogmaals, houd je aan de adviezen!

We houden vertrouwen in de toekomst: eenmaal zal het beter zijn!

Carla

Van de webmaster

In deze gedwongen periode van stilte rondom het koor was ik toch wel benieuwd naar het gedrag van de bezoekers van onze website. Dat viel mij niet tegen. De laatste twee weken hebben we zo'n 470 bezoekers gehad. Dat stemde mij hoopvol. Is men nu echt zo hard thuis aan het studeren? Ja, ik hou u in de gaten hoor.

Even kijken hoeveel bezoekers we hadden voor de oefenpartijen van Psalm 42 en het Requiem. Dit viel mij dan weer een beetje tegen. Slechts 72. Met een gemiddelde tijdsduur per pagina van nog geen minuut. Dat is niet veel. Wel blijven doen hoor!!

Dan nog even de oefenpartijen van Psalm 43 bekeken die Coen zo mooi voor ons heeft gemaakt. Deze staan op ons eigen YouTube kanaal. Oei dat was schrikken. De teller stond op 1 en dat is niet veel. Dan denkt u nu, ha die Rob oefent zelf ook niet. Echter de keren dat ik de partijen beluister worden niet meegeteld. Zou niet eerlijk zijn daar ik de pagina's regelmatig bezoek voor controle of alles nog goed functioneert.

Nu genoeg gezeurd. Achter de schermen wordt wel degelijk hard gewerkt door het bestuur. Zo doet ieder zijn best om alles zo goed mogelijk te laten functioneren. Zo neem ik de tijd om de site te optimaliseren. Deze liep wat achter qua updates. Hier ben ik een beetje voorzichtig mee zo vlak voor een concert. Er kan altijd iets fout gaan. Maar dit is nu opgelost.

Wat nu verder. Er staat bij ons thuis een grote doos met toegangskaarten, flyers en posters. Wat doen we hier mee? Ja, wat de toekomst brenge moge .....

Heel verdrietig dat alles zo loopt. Voor het koor, Una, de solisten. Ons hele leven staat op z'n kop. We proberen het beste ervan te maken en hopen op beter tijden.

Ik wens u allen het allerbeste toe in deze zware periode en blijf gezond, dit is op het ogenblik het belangrijkste. Daarom eindig met woorden van bemoediging:

“Kom tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven.
Mattheus 11:28

Uw webmaster,

Rob

Van de muziekcommissaris

Beste Canta-mussen,

Wat leven we in een onheilspellende wereld, waarin van alles en nog wat afgelast moet worden. Geen sporten, geen theater en zelfs de bibliotheek ging als een van de eersten dicht.

Helaas ook geen koorzingen. Daar staat tegenover dat je wel makkelijk thuis kunt repeteren met behulp van de oefenbestanden, die te vinden zijn op onze fantastische Cantamus-website.

Wil jullie van harte oproepen daar gebruik van te maken, dan kunnen we straks doorgaan met waar we gebleven waren.

Of 3 mei een haalbare kaart is, weten we niet. Maar zo ja, dan willen we in ieder geval proberen extra repetities in te lassen (dinsdagavond). En zo niet, dan wordt een andere datum voor ons mooie concert gezocht.

In de tussentijd wens ik jullie allemaal veel goeds en wees voorzichtig,

Willemia van Brussel

Waar gebeurd

Het kan in deze tijd niet zo zijn dat je niet over corona schrijft. Ik zal u een waargebeurd verhaal vertellen.

Donderdagmorgen. Ik ben druk bezig de DoReMi voor te bereiden. Ik heb net Annelies aan de telefoon voor overleg als de bel gaat. Met de telefoon in mijn hand loop ik naar de deur. Er staat een lange blonde slungel voor me. Als ik hem goed aankijk, zie ik iets bekends. Het is de zoon van een van onze burens van het pleintje waar ik woon.

Hij vertelt me: “We vervelen ons te pletter, heeft u misschien een legpuzzel voor ons?” Ik gebaar naar de telefoon in mijn hand en zeg dat ik even dit gesprek wil afmaken, dat ik daarna voor hem op zolder zal kijken. Kan hij over een kwartiertje terugkomen?

Ik maak mijn gesprek met Annelies af en klim twee trappen op naar zolder. Ik hoef niet te zoeken naar de puzzels, ze staan boven op de kast met boeken die ik als een schat bewaar omdat ze uit mijn ouderlijk huis komen. Evenals de puzzels. Een collectie met 1000, 1500 en zelfs 2000 stukjes. Ik vis er twee van de stapel, het zijn oubollige voorstellingen: een stadsgezicht van een mij onbekende stad en een berglandschap met veel kleuren groen. Ik daal af met de buit en leg ze op de onderste traptree.

Inderdaad: een kwartier later gaat de bel weer. De blonde jongeling neemt verheugd de puzzels in ontvangst. Nee, dat ze ouderwets zijn geeft niet, en ik krijg ze terug als ze de puzzels gelegd hebben. En hij voegt eraan toe: “Wij hadden vroeger ook puzzels maar die hebben we verkocht op Marktplaats...”

Wie wat bewaart die heeft wat.... Ik realiseerde me op dit moment wel dat die puzzels inmiddels negentien jaar bovenop de kast staan en dat ik me nooit, nee echt nog nooit zó heb verveeld dat ik die oude draken nog eens ging maken....

Lidy

Bericht van Welmoet

Hoi allemaal,

In deze barre Coronatijden kan een bericht met goed nieuws geen kwaad, dus laat ik daar nu eens voor zorgen 😊

Nadat ik in december gestopt ben met de cabozantinib (ik had heel veel last van de bijwerkingen en de kanker bleek weer te groeien), slik ik sinds de kerstdagen everolimus. Daar voel ik me stukken beter bij en uit de scan die deze week gemaakt is bleek dat de groei weer tot stilstand is gekomen.

En dat noemen wij goed nieuws! En dat ik me zoveel beter voel en het eten me weer steeds beter smaakt is bonus 😊

Door alle ellende met het vorige medicijn was ik tien kilo afgevallen, nou, die zitten er weer aan (dat had op zich niet gehoeven, want ik kon ze best missen 😊 maar het zegt wel iets over hoe het nu gaat).

Ik heb geen pijn, slik dus ook geen pijnstillers, en als ik m'n energie goed doseer kan ik nog heel veel. Fietsen gaat ook nog prima (en dat mag gelukkig nog) dus dat doe ik zo veel mogelijk.

Inmiddels zitten we nu ruim twee jaar (!) na de diagnose en proberen we te wennen aan het idee dat ik meer tijd van leven krijg dan de 'waarschijnlijk enkele maanden' waar toen sprake van was.

Daar zijn we blij mee en dankbaar voor!

En nu proberen de Corona buiten de deur te houden!

Ik wens jullie allemaal sterkte daarbij, houd moed, houd afstand, maar houd contact!

Welmoet

Bedankt allemaal

Het was een grote verrassing voor mij en bij het thuiskomen ook voor Jeanne dat wij zo'n prachtig boekje en de felicitaties mochten ontvangen ter gelegenheid van ons 60-jarig huwelijksfeest en willen daarvoor heel hartelijk bedanken.

Lidy, onze 2e voorzitter, las het in de Hoofddorpse Courant en nam onmiddellijk actie. Je kan ook niets meer geheim houden, maar hartstikke leuk en attent.

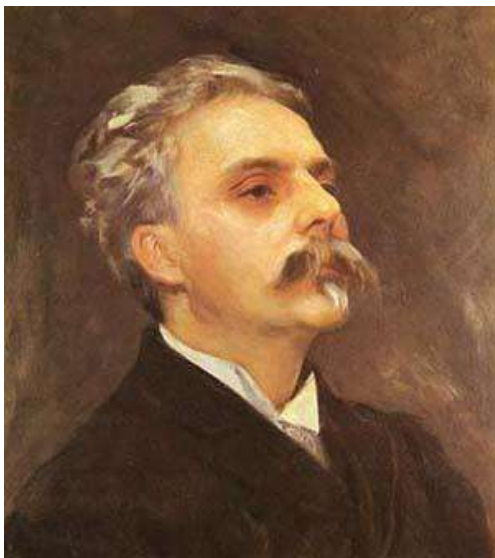
We hebben ook nog steeds heel dierbare herinneringen aan de dankdienst voor ons 40-jarig huwelijk in de Marktplaatskerk en dat wij daar werden toegezongen door Cantamus.

Jeanne en Joop Allijn

REQUIEM van FAURÉ

Gabriel Urbain Fauré (Pamiers, 1845 – Parijs, 1924)

Een requiem is een mis die in de katholieke kerk wordt opgedragen voor de doden bij uitvaartdiensten en op Allerzielen (2 november). Volgens de katholieke leer bekort het opdragen van een requiem het verblijf van de ziel van de overledene in het vagevuur.

Requiem (rust) is het eerste woord van het introïtus: *Requiem aeternam dona eis Domine* (Heer, geef hun eeuwige rust). Het woord requiem vormt in Fauré's werk het begin en het einde

en vermoedelijk daarom koos Fauré *In Paradisum* als laatste deel. Zelfs de korte *Dies Illa*-passage eindigt met de woorden *requiem aeternam*.

Veel beroemde requiems zijn geschreven door componisten die niet (meer) katholiek waren zoals Mozart; hij werd vrijmetselaar en Verdi, een atheïst. Fauré beschouwde zichzelf als een agnost, iemand die de twijfel tot uitgangspunt verheft. Hij zette vraagtekens achter het bestaan van een hiernamaals. Hij zag de dood niet als een pijnlijk einde maar als een bevrijding. En die levenshouding komt naar voren in zijn *Requiem*.

Op zijn negende ging Fauré als muzikaal talent naar de *École de musique classique et religieuse* (ofwel École Niedermeyer) in Parijs, waar godsdienstige muziek een centrale plek innam.

De opleiding richtte zich vooral op het afleveren van goede organisten en kapelmeesters voor de Franse kerken en kathedralen. Hij kreeg als begin dertiger ook een baan als kapelmeester van de Madeleinekerk in Parijs.

En daar begon hij, elf jaar later, aan zijn *Requiem*. Het kwam deels voort uit ergernis, bekende hij later. "Als kerkorganist had ik jarenlang dodenmissen begeleid, en het waren altijd dezelfde platgetreden paden. Ik was er ziek van. Ik wilde iets volledig anders." Voor hem was de dood namelijk helemaal niet afschrikwekkend. Hij had een grondige hekel aan de "grootschalige dramatische effecten" van o.a. Berlioz, die volgens hem getuigden van "onverschilligheid jegens religieuze muziek".

Ook de eerste Parijse uitvoering in 1875 van Verdi's *Requiem*, onder leiding van de componist, was hem slecht bekomen. Voor Fauré was het onvermijdelijke einde niet vervuld van doodsangst maar van berusting, troost en de verwachting van een beter leven. Zijn *Requiem* is introvert, niet zo sentimenteel. Een apart *Dies Irae*, in de meeste dodenmissen de dramatische climax, ontbreekt. De algehele stemming is eerder troostend en sereen, aansluitend bij Fauré's persoonlijkheid. Hij was een bescheiden man, geen componist van het grote gebaar. Fauré zei eens over de reden tot componeren: "Ik heb het nergens voor gecomponeerd... gewoon voor het plezier, als u me dat toelaat te zeggen!"

Het eerst geschreven deel is het *Libera Me*, dat al eerder als een losstaand werk werd gecomponeerd in 1877. In het daaropvolgende jaar componeerde hij de eerste versie van het *Requiem*, welke hij *Un Petit Requiem* noemde. De eerste versie bestond uit vijf delen (*Introitus et Kyrie, Sanctus, Pie Jesu, Agnus Dei* en *In Paradisum*), maar bevatte nog niet het *Libera Me*. De compositie is opgebouwd rond het overbekende *Pie Jesu*. In de keuze van de teksten voor zijn requiem was hij kieskeurig. De hardste woorden, met name het 'Dies Irae' liet hij weg. Deze tekst over de Dag des Oordeels, die eigenlijk na het *Kyrie* hoort te klinken, is zeer onheilspellend en krijgt bij de meeste componisten een dramatische toonzetting. Fauré liep op zijn tijd vooruit want de katholieke kerk heeft na het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) ook het hele *Dies irae* weggelaten in de begrafenisliturgie.

In de woorden van de componist zelf: "Mijn requiem drukt niet zo zeer de angst voor de dood uit, als wel de vreedzaamheid van de eeuwige rust.

Want zo zie ik de dood: als een gelukkige overgave, als een streven naar iets beters en niet als een vreugdeloze overgang naar het onheilspellende onbekende.” Deze eerste versie werd in 1888 in La Madeleine in Parijs uitgevoerd. Fauré dirigeerde de uitvoering zelf. In 1889 werd het *Hostias* toegevoegd aan het *Offertorium*. Een jaar later werd het *Offertorium* verder uitgebreid en werd het *Libera Me* toegevoegd.

Tussen 1899 en 1900 werd het Requiem bewerkt voor een compleet orkest. Deze laatste versie was de meest bekende versie van het Requiem, totdat Fauré's originele manuscript voor kamerorkest werd ontdekt door John Rutter in de Bibliothèque Nationale de France in Parijs in de jaren '80.

In 1924 werd het Requiem op Fauré's eigen begrafenis gespeeld.

De muziek

Muziekkenners hebben het bij het Requiem van Fauré vooral over ingetogen, fijnzinnig, een rustige en vredige sfeer, troostrijk en sereen, niet dramatisch of dreigend, kleurrijk (“één groot spel van licht en donker”), impressionistisch aandoende harmonieën, iemand noemde het zelfs “hemelse harmonieën.” Iets van al deze kwalificaties ervaren we zeker als we het zingen. We bemerken soms onverwachte wendingen in de melodie en/of in de harmonie, bijvoorbeeld aan het eind van een melodiefragment.

Fauré's manier van componeren is onder andere een gevolg van zijn opleiding tot koormeester aan de École Niedermeyer in Parijs. De oprichter van deze school, Louis Niedermeyer (1802-1861), had de muziek van de Italiaanse Renaissance-componist Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594) herontdekt en had een voorkeur voor de oorspronkelijke Gregoriaanse zettingen van de katholieke mis.

In zijn Requiem brengt Fauré ons terug naar de ingetogen, zuivere sfeer die kenmerkend was voor de requiems van rond 1500. Hij gebruikt vaak delen uit wat genoemd wordt de ‘modale toonladders’ van de oude Gregoriaanse zangen en soms de bijbehorende harmonieën.

Aan het slot van het eerste deel (Introït et Kyrie, maat 85-86) hoor je bijvoorbeeld een Frygische melodielijn, een Dorisch karakter kun je horen in de maten 35-38 van het Sanctus, niet zozeer door de melodie, maar door de harmonisatie. Voor de benamingen Frygisch en Dorisch zie onder. *

Modale of Gregoriaans aandoende melodieën vind je o.a. in de tenorsolo van de Introït, in de kort opeenvolgende canon tussen alt en tenor in het begin van het Offertoire, in het begin van het Pie Jesu en bij de tenorpartij in het Agnus Dei. Daarnaast maakt Fauré in zijn harmonieën uitbundig gebruik van chromatiek (tussentijdse kruisen en mollen). Het is juist de combinatie van oude toonladders en veel chromatiek die het karakter van dit Requiem bepalen.

Het Requiem begint in het Introïtus met een unisono D in de begeleiding, wat bijna als een signaal klinkt, zeker in de orkestversie, waar sterke blaasinstrumenten klinken. Daarna daalt de unisono begeleiding steeds een toon naar beneden, wat een dreigend effect heeft. Boven deze dreigende klanken zingt het koor dan '*Requiem*' enz., als het ware om de dreiging te verzachten. Dit soort subtiele dramatiek hoor je in het hele Requiem.

Het Sanctus is uitgevoerd in een ongewoon eenvoudige vorm, in tegenstelling tot andere vaak groots uitgevoerde composities. Bij Fauré klinkt het eerder eerbiedig en aanbidde dan als een triomfantelijke lofprijzing, behalve bij het 'Hosanna.' Maar dat wordt toch weer zacht afgesloten met het nog eenmaal pianissimo herhaalde woord 'Sanctus.'

Al heeft Fauré geen zelfstandig Dies Irae geschreven, de woorden ervan komen wel voor in het Libera Me. Hierin wordt de pleitend klinkende baritonsolo eerst gevolgd door een koorgedeelte (*Tremens factus sum ego*, ik ben bevende), daarna zingt het koor de woorden *Dies illa, dies irae* (die dag, die dag van toorn).

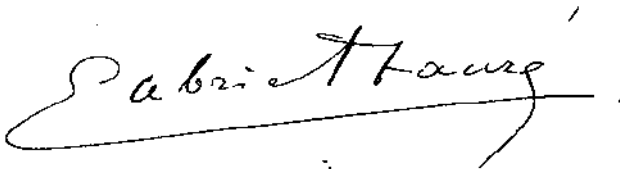
Dit wordt in de orkestversie in de begeleiding voorafgegaan door een hoornsignaal op A unisono. Bij een orgelbegeleiding zal dit wel nagebootst worden. Dit hoornsignaal doet denken aan het klinken van de laatste bazuin, als die oordeelsdag daadwerkelijk zal aanbreken.

Aan het eind van het laatste deel, In Paradisum, vind je geen uitgebreide slotcadens, hoewel dit tevens het slot is van het hele Requiem. Het is als het ware een open einde. Past dat bij de gedachte aan de eeuwige rust? Ook hier weer iets van die subtiele dramatiek.

Alles bij elkaar genomen: het Requiem van Fauré is een bijzonder stuk en dat is het!

* Vier van de zogenoemde modi (modale toonladders) of kerktoonladders zijn al in de 4e eeuw door bisschop Ambrosius voor de kerkzang vastgesteld en tegen het einde van de 6e eeuw voegde paus Gregorius de Grote er nog vier bij. Vandaar de naam Gregoriaanse zang. Deze 8 zijn de zogenaamde kerktonen waarin de Gregoriaanse zang is geschreven. Ze hebben Griekse namen gekregen, die ontleend zijn aan de oude Griekse muziektheorie en stonden elk voor een landstreek in Griekenland. Deze toonladders heten Dorisch, Frygisch, Lydisch en Mixolydisch, die alle vier ook het voorvoegsel Hypo- kunnen hebben. Je kunt ze op de piano vinden door naar keuze een van de noten D, E, F of G 'do' te noemen en dan de zeven volgende witte toetsen te spelen. Als je bijvoorbeeld de D 'do' noemt en daar begint, heb je de Dorische toonladder, noem je de E 'do' en begin je daar, dan heb je de Frygische. De halve toonafstanden die in onze grote tertstoonladder tussen 3^e - 4^e en de 7^e - 8^e toon liggen, komen op andere plaatsen en bepalen zo het verschillende karakter van de toonladders.

Coen Reemer,
Annelies Vaessen

A handwritten signature in black ink that reads "Gabriël Faure". The signature is written in a cursive style with a long horizontal line extending from the end of the name.

Woordzoeker

R	N	T	M	W	R	I	B	I	C	D	E	Y	I	Z	M	T	B
N	E	T	W	B	D	K	L	C	L	I	J	F	M	P	A	T	O
J	E	C	P	E	W	C	O	M	A	U	S	A	J	R	W	I	E
Y	V	L	H	U	D	W	E	O	M	R	E	C	Z	F	O	L	V
L	F	E	L	P	M	K	S	T	M	K	I	T	B	G	E	E	E
I	L	T	J	O	N	W	E	Y	E	N	R	O	L	V	R	N	J
R	U	N	N	T	B	B	M	K	T	E	B	R	A	O	I	T	T
B	I	E	F	E	I	N	C	X	J	E	E	D	U	G	A	E	I
E	T	O	Q	Q	O	E	E	G	E	P	T	E	W	E	D	C	U
N	E	R	O	E	C	Z	L	P	S	S	N	R	C	L	J	O	S
N	K	G	F	X	T	G	I	E	L	B	E	T	A	Z	I	N	R
O	R	S	D	I	B	S	Q	E	R	U	L	I	M	A	T	C	A
Z	U	A	Y	M	E	K	E	Q	S	E	T	G	C	N	R	E	A
M	I	R	J	F	W	T	M	J	F	D	M	P	S	G	E	R	J
V	D	G	I	G	D	F	S	R	S	R	E	V	L	P	M	T	R
N	S	I	C	R	A	N	N	E	X	J	S	O	K	E	O	G	O
G	W	I	O	M	E	L	Z	B	N	H	I	O	R	Z	Z	B	O
P	A	Z	O	N	N	E	T	J	E	G	N	W	Q	B	I	D	V

- BLAUW
- FACTORDERTIG
- GRASGROEN
- LENTECONCERT
- SPEENKRUID
- VOORJAARSUITJE
- ZONNEBRIL
- BLOESEM
- FIETSEN
- LAMMETJES
- MERELEITJE
- TULPENBOLLEN
- WIJSJES
- ZONNETJE
- BROEDSEIZOEN
- FLUITEKRUID
- LENTEBRIESJE
- NARCIS
- VOGELZANG
- ZOMERTIJD

Het bestuur van Cantamus:

♪ Voorzitter:
Annelies Vaessen
tel. (023) 5612982

♪ Tweede voorzitter:
Lidy van der Lichte
tel. (023) 5653824

♪ Secretaris:
Anneke Harlaar
tel. (023) 5625584

♪ Penningmeester:
Carla Kwant
tel. (023) 5575237

♪ Muziekcommissaris:
Willemia van Brussel
Tel (023) 5622122

♪ **Bestuurslid en webmaster:**

Rob Veltkamp
tel. (023) 5313895

♪ **Bestuurslid en koormeester:**

Jan Wesdorp
tel. (0252) 624942

♪ **Dirigent:** Una Cintiņa

➤ **Afmeldingen doorgeven aan:**

Sopranen: Riek Pieters, tel. 06-15186116

Ria Schering, tel. 06-30130100

Alten: Ella Koole, tel. (023) 5634953 of 06-46967332

Sonja van Zanten, tel. (023) 5640837 of 06-23498761

Bassen en tenoren: Joop Allijn, tel. (023) 5616996

Cees Boon, tel. (023) 5655112

➤ **Muziekcommissie:**

Willemia van Brussel, Lydia Veltkamp,

Hanny Penninga, Joop Allijn, Cees Boon

➤ **Repertoirecommissie:**

Una Cintiņa, Willemia van Brussel, Lydia Veltkamp,

Ella Koole, Marina Clausing, Ton Massaro

- **Advertenties:**
vacant
- **Bank:**
Rabobank Hoofddorp
IBAN nummer: NL 80 RABO 0324 5181 29
[\(voor indienen declaraties zie penningmeester\)](#)
- **DoReMi:**
Redactie: Lidy van der Lichte
Redactieadres: IJweg 1107A, 2133 MH Hoofddorp
✉ doremi@cantamus.nl
- **Kleding:**
Anneke Harlaar, tel. (023) 5625584
- **Koffie, trakteren, enz.**
Vindt u het gezellig om eens te trakteren? Doen.....!!! Maar mail eerst even naar onze koffie-coördinator, misschien kwam er nog iemand op het idee.
- **Koffie-coördinator:** Margo Kortekaas,
✉ Taffie2004@gmail.com
- **Koffie- en theebonnen:**
Elke eerste donderdag van de maand bij Ria de Koker.
- **Website** www.cantamus.nl

Contributie per 1 juli 2019

<i>contributie per</i>	<i>maand</i>	<i>kwartaal</i>	<i>½ jaar</i>	<i>jaar</i>
<i>per persoon</i>	16,00	48,00	93,50	182,50
<i>per echtpaar</i>	29,00	87,00	170,00	331,00

